آغا خان یونیورسٹی ایگزامینیشن بورڈ

AGA KHAN UNIVERSITY EXAMINATION BOARD

امري لفظ

COMMAND WORDS

سڀني مضمونن لاءِ هڪ گڏيل فهرست

A COMMON LIST FOR ALL SUBJECTS

صفحو نمبر Page No.	عنوانن جي فهرست Table of contents	
٣	Introduction	تعارف
۴	Cognitive Level and Command Words	ذهني سطح ۽ امري لفظ
۴	Knowledge	ڄاڻ
۵	Understanding	سمجهه
٨	Application and other High Order Skills	اطلاق ۽ ٻيون اعليٰ سطحي مهارتون
١٦	Additional Words (across cognitive levels)	واڌو امري لفظ (سڀني ذهني سطحن لاءِ)
١٦	References	حوالا

For Teaching and Le

تعارف

آغا خان يونيورسٽي امتحاني بورڊ پنهنجي نصاب ۾ ذهني سطح بابت امڪانن کي واضح ڪرڻ لاءِ امري لفظ استعمال ڪندو آهي. ان ڪان سواءِ امري لفظن جو استعمال ان ڪري بہ ڪيو ويو آهي، تہ جيئن انهن مهارتن جي وضاحت ڪري سگهجي، جن تي ثانوي ۽ اعليٰ ثانوي سطح جي شاگردن کي مهارت حاصل ڪرڻي آهي ۽ جن جي مذڪوره سطح جي امتحانن ۾ جاچ ڪئي ويندي آهي. سکيا جي حاصلات جو هر مقصد، ذهني معيار موجب مقرر ٿيل امري لفظ تي ٻڌل هوندو آهي. ان ڪان سواءِ انهن امري لفظن کي، امتحان ۾ پڇيل سوالن ۾ بہ استعمال ڪيو ويندو آهي.

آغا خان يونيورسٽي امتحاني بورڊ پاران استعمال ٿيندڙ هر امري لفظ جي گهرج پوري ڪرڻ خاطر، اهڙن امري لفظن جي جامع فهرست تيار ڪئي وئي آهي، تہ جيئن پڙهائڻ، سکڻ ۽ جائزي وٺڻ کي هڪ ٻئي سان سلهاڙي سگهجي. جيتوڻيڪ هي فهرست آغا خان يونيورسٽي امتحاني بورڊ جي ثانوي ۽ اعليٰ ثانوي سرٽيفڪيٽ ۾ استعمال لاءِ مرتب ڪئي وئي آهي پر، اها انهن سڀني اسڪولن جي لاءِ ڪارآمد ثابت ٿيندي، جيڪي مڊل اسڪول پروگرام جو حصو بڻجي، ثانوي سرٽيفڪيٽ جي لاءِ الحاق جا خواهشمند آهن.

INTRODUCTION

Aga Khan University Examination Board (AKUEB) uses command words in its syllabi to clarify expectations regarding the cognitive levels and skills which should be acquired by the students and which are assessed in its examinations. Each Student Learning Outcome (SLO) starts with a command word and is accordingly assigned one cognitive level. Moreover, these are also often used in examination questions.

This comprehensive list of command words has been produced to clarify the demands of each command word used by AKUEB and hence align teaching, learning and assessment. It has been produced for use in AKUEB's secondary school certificate (SSC) and Higher Secondary School Certificate (HSSC). However, it will also be beneficial for schools taking Middle School Programme (MSP) to create a smooth progression onto SSC.

For Teaching and Learning Only

جاڻ	Knowledge

هن ۾ جاڻ کي ياد ڪرڻ جي ضرورت پيش اچي ٿي، مثال طور، حقيقتون، خاڪا، اهم اصطلاح، نظريا ۽ تصورن جي يادداشت وغيره.

This requires retrieving learnt information, for example, recall or facts and figures, terminologies, key ideas, concepts, etc.

نمبر شمار S. No.	امري لفظ Command word	تعارف Definition	عام استعمال Most frequently used in
١	تعريف ڪريو يا وصف پيش ڪريو Define	هڪ رسمي بيان يا ان جهڙو متن پيش ڪرڻ جيڪو مختصر مطلب ظاهر ڪري. هن ۾ مثالن ڏيڻ جي ضرورت نہ هوندي آهي To give a formal statement or equivalent paraphrase that precisely conveys the meaning; examples are not required	سيني مضمونن ۾ All subjects
٢	فهرست ڻاهيو List	معلومات کي نڪتن ۾ لکڻ. ڪنهن وضاحت يا ترتيب جي ضرورت نہ آهي To write information in points. No explanation or sequence is required	سيني مضمونن ۾ All subjects
٣	نشاندهي ڪريو / درج ڪريو Mention	ڪنهن لفظ يا مختصر جملي جي صورت ۾ جواب ڏيڻ To give a brief response, mostly as a word or phrase	سيني مضمونن ۾ All subjects
۴	بيان ڪريو / جواب ڏيو / لکو State	اصطلاحن کي مختصر ۽ جامع انداز ۾ لکڻ / گهٽ يا بنا ڪنهن دليل جي جواب ڏيڻ To express in precise terms, with little or no supporting argument	سيني مضمونن ۾ All subjects

For Teac

تفهيمي سطح جاڻ جي جائزي لاءِ هيٺيان اضافي لفظ استعمال ڪري سگهجن ٿا:

ڪير، ڪڏهن، ڪٿي، ڇا، نشان لڳايو، نالا ڏيو

Additional words that can be used to evaluate knowledge: who, when, where, what, label

هن ۾ نئين ڄاڻ کي گذريل علم سان بامعنيٰ انداز ۾ لاڳاپو هجڻ ضروري آهي. مثال طور، نمونن کي ڏسڻ، جزن کي ترتيب ڏيڻ، رابطو قائم ڪرڻ، شاهديون يا ثبوت ڳولڻ وغيره.

This requires associating new information to prior knowledge in a meaningful way, for example, by seeing patterns, organising parts, making links, summarising, finding evidence, etc.

عام استعمال Most frequently used in	تعارف Definition	امري لفظ Command word	نمبر شمار S. No.
سيني مضمونن ۾ All subjects	معلومات / عنصر / ستاءُ وغيره جي پهريان کان پڙهيل معيار ۽ خاصيتن موجب درجہ بندي ڪرڻ To group information / elements / organisms etc. into categories with predefined characteristics or criteria	درجي بندي ڪريو Classify	١
سيني مضمونن ۾ All subjects	ٻن يا ٻن کان وڌيڪ شين، حالتن يا صورتن ۾ هڪجهڙايون ۽ فرق بيان ڪرڻ To mention the similarities and differences between two or more items, situations or phenomena	ڀيٽ ڪريو Compare	٢
سيني مضمونن ۾ All subjects	ٻن يا ٻن کان وڌيڪ شين، حالتن يا صورتن جي وچ ۾ اختلاف، ضد ۽ فرق پيش ڪريو To mention differences between two or more items, situations or phenomena	فرق / چٽائي ظاهر ڪريو Contrast	٣
سيني مضمونن ۾ All subjects	ڏنل موضوع يا صورتحال جو تعارف، ان جون خصوصيتون، وصفون، خاص نڪتا (جتي گهرج هجي اتي شڪلين سان وضاحت ڪري) پيش ڪرڻ To tell in words (using diagrams where appropriate) the distinguishing features, relevant characteristics, qualities and main points of a topic, a given situation or a specific experiment	بيان ڪريو Describe	۴
سيني مضمونن ۾ All subjects	ٻن يا ٻن کان وڌيڪ شين، حالتن يا صورتن ۾ فرق ڳولڻ To find dissimilarity between two or more objects / ideas etc.	فرق ظاهر ڪريو Differentiate / Distinguish	۵
سيني مضمونن ۾ All subjects	لاڳاپيل تصور کي لاڳاپيل مثال ڏئي واضح ڪرڻ To clarify a concept using appropriate and relevant example(s)	مثالن سان سمجهايو Exemplify	٦

نمبر شمار S. No.	امري لفظ Command word	تعارف Definition	عام استعمال Most frequently used in
۷	بحث ڪريو Discuss	منطقي بيان، جنهن ۾ ڪنهن بہ موضوع تي ڏنل معلومات، مختلف دليلن ۽ ثبوتن سان پيش ڪرڻ، ان جا فائدا، نقصان، سبب ۽ نتيجا، صفائي سان حقيقتن کي نظر ۾ رکي پيش ڪرڻ To offer an account which is logical and balanced and include a range of arguments, pros and cons, causes and consequences which should be presented clearly and supported by appropriate evidences	سڀني مضمونن ۾ All subjects
۸	تفصيلي بحث ڪريو Elaborate	لاڳاپيل معلومات پيش ڪندي (سبب ۽ مثال وغيره) ڏيئي، صورتحال جي بيان يا تعريف کي وڌائڻ To clarify or enrich given situations, statement or definitions, by providing relevant information (reasons, examples, etc.)	سڀني مضمونن ۾ All subjects
۹	ڳڻپ ڪريو / ڌار ڪريو Enumerate	ڪنهن مخصوص سلسلي يا ترتيب ڏنل فهرست ۾ گهربل شيءِ کي ڳولڻ، ڪنهن خاص شيءِ کي ظاهر ڪرڻ / نشاندهي ڪرڻ To name or to specify as in a list following a specific sequence / order	سڀني مضمونن ۾ All subjects
۱۰	وضاحت ڪريو Explain	نظرين / حالتن / مسئلن / عمل ۽ لاڳاپيل ضروري معلومات / اطلاع (عدد ۽ ڳڻپ، حقيقتون، مثال، گراف وغيره) جي تفصيلي جائزو پيش ڪرڻ To give a detailed account of ideas / situations / problems or process with relevant supporting information (data, facts, examples, graphs etc.)	سڀني مضمونن ۾ All subjects
۱۱	اخذ ڪريو Extract	ڏنل معلومات مان گهربل صحيح / لاڳاپيل معلومات ڪڍڻ To draw out the exact / relevant information needed from the given content	سڀني مضمونن ۾ All subjects
۱۲	پيروي ڪريو Follow	پيش ڪيل ڄاڻ، خاص طور تي واقعن جي گهربل سلسلي جي سمجهہ جو اظهار ڪرڻ To demonstrate an understanding or the given information, especially the required sequence of events	سڀني مضمونن ۾ All subjects
۱۳	تجويز ڪريو / ترڪيب ڪريو Formulate	ڪو منصوبو يا رٿا جوڙڻ يا تجويز ڪرڻ ۽ تفصيل سان فيصلو ڪرڻ تہ گهربل مقصد ڪيئن پورو ٿيندو To develop a plan or proposal and decide all the details of how it will be done	سائنس ۽ رياضي Science and Mathematics

نمبر شمار S. No.	امري لفظ Command word	تعارف Definition	عام استعمال Most frequently used in
١۴	سجاڻپ ڪريو / ظاهر ڪريو Identify	گهڻن صورتحالن يا حالتن مان بهتر يا مناسب موضوع ۽ خصوصيتن جي چونڊ ڪرڻ To select the most appropriate object / feature / characteristics from many possibilities	سڀني مضمونن ۾ All subjects
١۵	پنهنجي لفظن ۾ دهرايو Paraphrase	ڪنهن بہ متن يا خيال کي پنهنجي ٻين لفظن ۾ پيش ڪرڻ To repeat the material / ideas of a text using different words	سنڌي، اردو ۽ انگريزي Languages
١٦	تسليم ڪريو / سڃاڻپ ڪريو Recognise*	ڪنهن وجود يا دعويٰ جي دليل يا صورتحال جي پسمنظر ۾ ڏنل معلومات کي مڃڻ To acknowledge the existence of validity of a claim or a situation by extracting or connecting information	سڀني مضمونن ۾ All subjects
١٧	ٻيهر ٻڌايو / ورجايو Recount	لکت ۾ يا زباني ورجائڻ To retell in spoken or written form	سنڌي، اردو، انگريزي ۽ تاريخ Sindhi, Urdu, English and History
١٨	لاڳاپو قائم ڪريو Relate	ٻن يا ٻن کان وڌيڪ نظرين / پهلوئن جي وچ ۾ لاڳاپي کي ظاهر ڪرڻ To show or make connections or association between two or more difference ideas / aspects / quantities	سڀني مضمونن ۾ All subjects
١٩	جواب ڏيو Respond	ڪنهن شخصيت يا شيءَ کي ذميدار جي حيثيت ۾ جواب ڏيڻ To give a spoken or written answer to somebody or something	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٢٠	ڳوليو / کوجنا ڪريو Trace	ڪنهن شيءَ جي منڍ کان ٽيندڙ پيش رفت يا تاريخي تسلسل يا واڌ ويجهہ / ترقي بابت تفصيل پيش ڪرڻ To give a description of progress, historical sequence or development from the point of origin	سنڌي، اردو، انگريزي، سائنس ۽ تاريخ Sindhi, Urdu, English, Sciences and History

تفهيمي سطح جي **سمجهہ** جي جائزي لاءِ هيٺيان اضافي لفظ استعمال ڪري سگهجن ٿا:

ڇو، ڪيئن.

For

Additional words that can be used to evaluate Understanding: why, how

* هي لفظ يا امر نصاب ۾ پڙهايا ويندا پر امتحان ۾ نہ پڇيا ويندا

* Used in syllabi but not in examination questions

هن ۾ ڪيترين ئي قسمن جي سمجھ جي سطحن مثال طور، اطلاق (لاڳو ڪرڻ / عمل ڪرڻ)، تجزيو، تاليف، جاچ ۽ تخليق شامل آهن. هن حصي ۾ ڄاڻ يا نئين صورتحال ۾ تصورن، مسئلن جي حل، رابطن جي تجزيي، ٻين جاين تا آندل ڄاڻ کي ڳنڍڻ، نتيجا ڪڍڻ، قدر ۽ قيمت جو جائزو وٺڻ ۽ اهڙن ڪمن کي پورو ڪرڻ لاءِ نون خيالن ۽ پراڻن نظرين کي نون نظرين جي تخليق لاءِ استعمال ڪرڻ جي ضرورت پوندي آهي.

This include multiple cognitive levels including application, analysis, synthesis, evaluation and creation. It requires using information or concepts in new situations, solving problems, analyzing relationships, relating knowledge from several areas, drawing conclusions and evaluation worth, using old ideas to create new ones, etc.

نمبر شمار S. No.	امري لفظ Command word	تعارف Definition	عام استعمال Most frequently used in
١	تجزيو ڪريو / تنقيدي جائزو پيش ڪريو Analyse / Critique	ڪنهن هڪ رخ کي ان جي مختلف جزن ۾ ورهائڻ، ڪنهن شيءِ جي حق ۾ دليلن ۽ گواهين کي استعمال ڪندي، گهرائي ۾ جائزو وٺڻ. اهڙي ريت جائزو وٺڻ ته جيئن خبر پئجي سگهي ته ننڍو جزو سموري ڄاڻ سان ڪهڙي ريت واسطو رکي ٿو To relate an aspect into its constituent parts. Look in depth at each part using supporting arguments and evidences. See how the parts relate to the whole	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٢	اطلاق ڪريو / لاڳو ڪريو Apply	ڏنل صورتحال ۾ ڪنهن خيال، اصول، نظريي يا قانون ۾ لاڳاپو قائم ڪرڻ / جڳهه جو اندازو لڳائڻ / استعمال ڪرڻ To relate, place and use an idea, principle, theory or law in a given situation	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٣	اندازو لڳايو / جاچ ڪريو Assess	حاصل ٿيل ڄاڻ ۽ اندازي مثال خيالن جي ٽڪراءُ يا منفي ۽ مثبت جي مقابلي، خوبي يا صلاحيت ۽ خامي جي مقابلي تي ويچار ڪندي ڪا حتمي راءِ يا فيصلو ڏيڻ. To make a judgement by considering available information and context, e.g. conflicting points of view, negative vs. positive, strength vs. limitation	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٤	برابر ڪريو Balance	اهڙا ائٽم جيڪي ٻين ڏانهن عمل ڪن ۽ اهڙا ائٽم جن ڏانهن عمل ٿئي، تن کي برابر ڪرڻ To equalize the number of atoms on the reactant side to the number of atoms on the product side	علم ڪيميا Chemistry

عام استعمال Most frequently used in	تعارف Definition	امري لفظ Command word	نمبر شمار S. No.
سائنس ۽ رياضي Science and Mathematics	آلجبرا يا عددي يا خاڪن جي طريقي کي استعمال ڪندي جواب حاصل ڪرڻ (جن ۾ عمل ڪرڻ جي طريقي کي واضح / ظاهر ڪيو ويو هجي) To obtain the answer(s) using algebraic and/or numerical and/or graphical methods (working should be shown)	حل ڪريو Calculate / Solve	۵
سيني مضمونن ۾ All subjects	ڪجھ مخصوص خد و خال، نقشن يا ڪرداري خصوصيتن جي بنياد تي مختلف گروهن ۾ ورهائڻ To divide into groups on the basis of specific features of characteristics	درجه بندي ڪريو Categorise	٦
آرٽ / فن / هنر Art	ڪنهن فن پاري ۾ برابري ۽ هم آهنگي پيدا ڪرڻ To harmonise / balance the expression in an artwork	نمونو تيار ڪريو Complement	٧
سنڌي، اردو، انگريزي ۽ آرٽ Sindhi, Urdu, English and Art	خيالن کي منظم ڪري ڪا نئين شيءِ تخليق ڪرڻ To create something new by organising thoughts	تخليق ڪريو / تصنيف ڪريو Compose	٨
ڪامرس Commerce	ڪجھ مخصوص ۽ پهريان ئي مقرر مرحلن جي ذريعي حساب ڪرڻ To calculate by following certain standardised, pre-define steps	حساب لڳايو Compute	٩
سيني مضمونن ۾ All subjects	پيش ڪيل معلومات يا خيالن کي گڏ ڪري ترتيب ڏيندي ڪنهن خيال، نموني يا خاڪي کي منظم خد و خال ڏئي پيش ڪرڻ To systematically frame a concept, model or diagram by combining and arranging parts of given information or idea	تعمير ڪريو / ترتيب ڏيو / مرتب ڪريو Construct	١٠
سائنس، رياضي ۽ ڪامرس Sciences, Mathematics and Commerce	ڏنل ڄاڻ کي هڪ شڪل مان ٻي شڪل ۾ بدلائڻ (ماپ تور جي هڪ نظام مان ٻئي نظام ۾ مٽائڻ) To change information / quantity from one form into another form (one system of unit to another)	بدلايو Convert	١١
آرٽ / فن / هنر Art	مواد / خيالن جي مدد سان نئين شيءِ / فن پارو تخليق ڪرڻ To transform materials / ideas into a new form	تخليق ڪريو Create	١٢

عام استعمال Most frequently used in	تعارف Definition	امري لفظ Command word	نمبر شمار S. No.
سيني مضمونن ۾ All subjects	دليلن يا سچاڻپ جي اشارن جي مدد سان ڪنهن مقصد کي ظاهر ڪندي ڪنهن نتيجي تي پهچڻ To reach a conclusion, by extracting meaning with the help of contextual / diagrammatical / structural clues	نتيجو ڪيو Deduce	١٣
آرٽ / فن / هنر Art	ڪنهن مهارت کي بهتر ۽ موثر طريقي سان استعمال ڪرڻ يا اظهار ڪرڻ To use or apply a skill in an effective manner	پيش ڪريو Deploy	١۴
سيني مضمونن ۾ All subjects	مليل ڄاڻ جي ذريعي ڪنهن نتيجي تي پڄڻ يا ڪو تعلق قائم ڪرڻ To obtain a result or establish a relationship from a given / specified source	نتيجو ڪيو Derive	١۵
آرٽ / فن / هنر Art	ڪنهن شيءِ کي تصور ۾ رکندي ان جو تصويري خاڪو تيار ڪرڻ To conceive and produce a drawing of something	نمونو تيار ڪريو Design	١٦
سيني مضمونن ۾ All subjects	ڪنهن واقعي، صورتحال يا مساوات بابت سبب ڳولي ان جي تائيد ڪرڻ To find or verify the causes / value / reasons etc. for an event / situation / equation	اندازو لڳايو / تعين ڪريو Determine	١٧
آرٽ، رياضي ۽ سائنس Arts, Mathematics and Science	ڳهربل خيال / نمونو / ظاهر ٿيل جي اهڙي ريت تصوير ڪشي ڪرڻ تہ جيئن ان جي جوڙجڪ ظاهر ٿئي (جتي ڳهربل هجي اتي شڪل جي مدد سان پيمانو تيار ڪرڻ) To make a diagram / structure representing the asked concept / system / model / phenomenon (To scale for graphs and where specified)	شڪل ناهيو Draw	١٨
آرٽ / فن / هنر Art	حاصل ٿيل ڄاڻ کي موثر طريقي سان استعمال ڪرڻ يا لاڳو ڪرڻ To utilize the information gained	موثر طريقي سان عمل ۾ آڻيو Employ	١٩
سيني مضمونن ۾ All subjects	ڪنهن شيءِ جي سچائي جي کوجنا ڪرڻ يا ثابت ڪرڻ To discover or prove that something is true.	ثابت ڪريو Establish	٢٠
سائنس، رياضي ۽ ڪامرس Science, Mathematics and Commerce	اهڙو فيصلو ڪرڻ جيڪو حقيقت جي ويجهو ترين هجي. قريبي عددي ملهہ لهڻ To make an approximate judgement or find an approximate numerical value	اندازو لڳايو Estimate	٢١

عام استعمال Most frequently used in	تعارف Definition	امري لفظ Command word	نمبر شمار S. No.
سيني مضمونن ۾ All subjects	حاصل ٿيل شهادتن جو اهڙو جائزو وٺڻ جيڪو ڪنهن مليل ڄاڻ جي سچائيءَ ڪندي ۽ ان جي موثر رخ تي بحث ڪندي ان جي حدن ۽ پابندين بابت راءِ قائم ڪري To make judgement regarding a given information by identifying and discussing its convincing aspects, limitations and implications, taking into account the evidences available	جائزو وٺو Evaluate	٢٢
رياضي Mathematics	ڪنهن عدد يا وڏي رقم کي ان جي مختلف گهربل جزن ۾ ٽوڙڻ To resolve or break an integer or polynomial into its factors	ٽوڙيو Factorise	٢٣
ڪامرس ۽ جاگرافي Commerce and Geography	موجوده ڄاڻ جي آڌار تي ايندڙ وقت ۾ پيش ايندڙ واقعي جو ڪاٿو لڳائڻ يا ڪنهن شيءِ جي قدر و قيمت ظاهر ڪرڻ To calculate and estimate the future event / value of something based on available information	اڳڪٿي ڪريو Forecast	٢۴
ڪامرس Commerce	پيش ڪيل معيار جي مطابق ڪا روئداد يا دستاويز تيار ڪرڻ To create a report or a document according to the given criteria	پيدا ڪريو Generate	٢۵
سيني مضمونن ۾ All subjects	مثالن سان واضح ڪرڻ (شڪل / خاڪو / بيانيه / نقشو / ڪردار يا شڪل جو خاڪو ڪيڻ) To clarify with examples (diagram / figure / accounting format / graph / character sketch / sketching of a diagram)	خاڪو تيار ڪريو Illustrate	٢٦
آرٽ / فن / هنر Art	مصوري جي مختلف جزن / عنصرن کي اهڙي ريت گڏ ڪرڻ ته جيئن اهي نئين صورت ۾ اچي وڃن To blend or combine different elements of art and design to create an artwork	شامل ڪريو Incorporate	٢٧
سيني مضمونن ۾ All subjects	پيش ڪيل معلومات کان اڳتي وڌي ڪري ڪنهن اهڙي شيءِ جي سچائيءَ ڪرڻ جيڪا ڪُلي طور تي ظاهر ٿيل نه هجي. دليلن يا شاهدين جي ذريعي ڪنهن نتيجي تي پهچڻ To go beyond the information given to identify what is implied but is not stated. To derive by reasoning or from premises of evidence	نتيجو اخذ ڪريو Infer	٢٨

عام استعمال Most frequently used in	تعارف Definition	امري لفظ Command word	نمبر شمار S. No.
سڀني مضمونن ۾ All subjects	پيش ڪيل ڄاڻ مان ظاهري ۽ ڳجهي تفصيل جي وچ ۾ واسطو پيدا ڪري ان جو نچوڙ ڪڍڻ To extract and make connections between explicit and implicit details of the given information and draw relevant conclusion	وضاحت ڪريو / تشريح ڪريو Interpret	٢٩
سڀني مضمونن ۾ All subjects	موثر شاهدين ۽ سبب ڄاڻائيندي ڪنهن صورتحال يا واقعي جي حق ۾ دليل پيش ڪرڻ ته جيئن ڪنهن گهربل نتيجي تي پهچي سگهجي To support the given phenomenon / event / statement by providing valid evidences, reasons and / or examples to reach the asked conclusion	سبب ڄاڻايو Justify	٣٠
سڀني مضمونن ۾ All subjects	ڪنهن عمل / طريقي / واقعي جو سائنسي يا منظم انداز ۾ جائزو وٺڻ To examine a process / event and note it scientifically / systematically	مشاهدو ڪريو Observe [3]	٣١
سائنس، رياضي ۽ ڪامرس Science, Mathematics and Commerce	اشارن جي مدد سان ڪنهن خاڪي تي هڪ يا هڪ کان وڌيڪ جاين جي ڳولا ڪرڻ To locate and mark one or more points on a graph by means of coordinates	ڳولي ظاهر ڪريو Plot	٣٢
سڀني مضمونن ۾ All subjects	پنهنجي راءِ جي مطابق ڪنهن خاص انداز ۾ ڪنهن شخص يا شيءِ کي بيان ڪرڻ To describe someone or something in a particular way according to one's own opinion	عڪاسي ڪريو Portray	٣٣
ڪامرس Commerce	ڪنهن مليل ڄاڻ کي مخصوص کاتن / ڪتابن ۾ داخل ڪرڻ To post given information in specified accounts / books / ledgers (used in context of general ledger) [Alternative words: Enter / Make entries / Post / Complete]	داخل ڪريو Post	٣۴

[3] هي لفظ گهڻو تڻو مددگار امري لفظ طور سوالن ۾ استعمال ٿيندو آهي

[3] Mostly used as a supporting command word in questions

نمبر شمار S. No.	امري لفظ Command word	تعارف Definition	عام استعمال Most frequently used in
٣٥	اڳڪٿي ڪريو Predict	مليل ڄاڻ يا اطلاع جي مدد سان منطقي رابطو جوڙي ڪنهن پيش ايندڙ واقعي يا عمل جو نتيجو ڪيڻ To give an expected result of an upcoming action or event by making logical connections from given information	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٣٦	تيار ڪريو Prepare	ڪنهن مناسب طريقي تي هلندي ڪنهن مخصوص سانچي ۾ ڪجهه ناهڻ، مثال طور حتمي کاتو ناهڻ يا عام سرڪاري داخلائون رکڻ To make something in a specific format, following a suitable procedure, such as making final accounts, general journal entries	ڪامرس Commerce
٣٧	ثابت ڪريو Prove	گواهين کي استعمال ۾ آڻيندي ڪنهن حقيقي يا غير حقيقي قانون جو سبب ڄاڻائڻ To establish the validity of an assumption / fact / law by using evidences	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٣٨	منطق اختيار ڪريو Rationalise	ڪنهن مليل شيءِ يا تاثر جي قدر بدلائڻ ڪانسواءِ الجبرائي اٽپور کي سادي صورت ۾ آڻڻ ته جيئن ان جو ٻيو مول ۽ ڇيد ختم ٿي وڃن To simplify an expression by removing radicals in the denominator or an algebraic fraction without changing the value of the expression	رياضي Mathematics
٣٩	صلاح ڏيو Recommend / Suggest	منطقي ۽ معتبر صلاح ڏيڻ To give plausible suggestions	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٤٠	درج ڪريو Record	اڪائونٽنگ جي رڪارڊ جي ڪنهن هڪ سيٽ ۾ گهربل داخلا رکڻ. مثال طور ڪنهن ڪيش بڪ / ليجر / ڪچي رجسٽر ۾ سلسلي وار آمدني ۽ خرچ جي داخلا ڪرڻ (عام طور آفيسن ۾ استعمال ٿيندڙ آهي) To make the necessary entries in a set of accounting records; used in place of ‘Enter’ or ‘Write up’, e.g. Record a series of transactions in the cash book / ledger / books of prime entry (used for general journal entries)	ڪامرس Commerce
٤١	اصلاح ڪريو / درستي ڪريو Rectify	ڪنهن غلطي جي درستي ڪرڻ To correct something that is wrong	سڀني مضمونن ۾ All subjects

عام استعمال Most frequently used in	تعارف Definition	امري لفظ Command word	نمبر شمار S. No.
آرٽ / فن / هنر Art	تجويز ڪيل مهارت ڪي استعمال ڪندي خاڪو تيار ڪرڻ / مڪمل ڪرڻ To depict / execute the require skill	پيش ڪريو Render	۴۲
سڀني مضمونن ۾ All subjects	پيش ڪيل ڄاڻ ڪي گراف / خاڪي / چارٽ / شڪل جي صورت ۾ پيش ڪرڻ To show given date / information in the form of a graph / chart / structure or diagram	نمائندگي ڪريو Represent	۴۳
ڪامرس Commerce	پيش ڪيل ڄاڻ ۾ لڪيل يا گم ٿيل عددن جي ڳولا ڪرڻ To find the unknown or missing figures from the given information and data	وري ڳوليو Retrieve	۴۴
سنڌي، اردو ۽ انگريزي Languages	ڪنهن متن يا نقشي کي پڙهندي، ڪنهن اطلاع يا ڄاڻ جي مخصوص حصي جي هنڌ جي چڪاس ڪرڻ To look through a text or image to locate a particular piece of information	ڳوليو / نظر ڊوڙايو Scan	۴۵
سائنس، رياضي ۽ ڪامرس Science, Mathematics and Commerce	گواهين جي مدد سان حسابي عمل يا تصويري خاڪا پيش ڪرڻ To demonstrate with evidence, i.e. working, calculations, experimentation or illustrations (including graphs)	ڏيکاريو / مظاهرو ڪريو Show	۴۶
سڀني مضمونن ۾ All subjects	ڪنهن مساوات يا اڻپور کي سادي صورت ۾ آڻڻ To reduce (an equation, fraction, etc.) to a simple form by cancellation of common factors, regrouping of terms in the same variables etc.	سولو ڪريو Simplify	۴۷
آرٽ، رياضي ۽ سائنس Art, Mathematics and Sciences	ڪنهن شڪل يا خاڪي جي ذريعي، گهربل هنڌن تي نشانن ۽ نالن سان واضح ڪرڻ ته جيئن اهي گهربل جوڙجڪ يا تعلق جي باري ۾ ڄاڻ کي واضح ڪن To represent through a diagram or graph (labelled as appropriate). The sketch should give a general idea of required shape or relationship and should include relevant features	خاڪو ناهيو Sketch	۴۸
سنڌي، اردو ۽ انگريزي Languages	ڪنهن عبارت کي سمجهڻ يا ان جي خلاصي (نچوڙ) حاصل ڪرڻ خاطر تيزي سان پڙهڻ To read speedily in order to get the gist of a passage	متاڇري نظر وجهو Skim	۴۹

نمبر شمار S. No.	امري لفظ Command word	تعارف Definition	عام استعمال Most frequently used in
٥٠	خلاصو پيش ڪريو Summarise [4]	اهم نڪتا ڪڍڻ ۽ اصل متن کي مختصر ڪندي پنهنجي لفظن ۾ لکڻ ته جيئن ان جو مقصد فوت نه ٿئي To make concise by extracting key points and paraphrasing / writing in one's own words	سڀني مضمونن ۾ All subjects
٥١	تاليف ڪريو / ترتيب ڏيو Synthesise	ڄاڻ يا خيالن جي جزن کي توڙيندي ڪا نئين شيءِ تخليق ڪرڻ To combine elements of information / ideas to create a new or larger whole	سنڌي، اردو ۽ انگريزي Languages
٥٢	تصديق ڪريو / مڃو Verify	ڪجھ مخصوص اصولن ۽ قانونن کي استعمال ڪندي ڪنهن مفروضي جي تصديق ڪريو To confirm a hypothesis or fact using certain laws, principles or rules	سائنس ۽ رياضي Science and Mathematics

[4] هي لفظ ٻولين جي جائزي ۾ اطلاق، جڏهن ته ٻين مضمونن ۾ سمجهه جي سطح تي استعمال ٿيندو

[4] used on understanding level and all subjects except languages where it is used in application

تفهيمي سطح **اطلاق** جي جائزي لاءِ هيٺيان اضافي لفظ استعمال ڪري سگهجن ٿا:

لاڳاپو ظاهر ڪريو، متبادل يا ان جو مٽ تجويز ڪريو، ترجيح مقرر ڪريو، سبب ٻڌايو، نتيجي جي اڳڪٿي ڪريو

Additional words that can used to evaluate application:
show relationship, propose an alternative, prioritise, give reasons for, predict consequences

For Teaching and Learning

Additional Words (Across cognitive Levels)	واڌو امري لفظ (سيني تفهيمي سطحن لاءِ)

سيني مضمونن جي هر تفهيمي سطح جي جاچ ڪرڻ وقت هيٺ ڄاڻايل سادا امري لفظ استعمال ڪري سگهجن ٿا:
These words are simple command words and questioning words which can be used across cognitive levels in all the subjects:

- پورو ڪريو
  Complete
- ڳوليو
  Explore
- سڃاڻپ ڪريو
  Find
- ڏيو
  Give
- چنبڙايو / نشان لڳايو
  Label
- ڳوليو
  Locate
- پڙهو
  Read
- استعمال ڪريو
  Use
- لکو
  Write

For Teaching and Learning Only

References	حوالا

1. "Answering the Question", *Oxford Advance Learners' Dictionary* (2015)
2. "*Command Terms in the Middle Years Programme*", International Baccalaureate Organisation (2010)
3. Robert J. Marzano and John S. Kendall, *The New Taxonomy of Educational Objectives* (2007)
4. "*Taxonomy of Cognitive Objectives*", Epsilon Learning Systems
5. "*Taxonomy of Educational Objectives*", Benjamin Bloom (1966)